

ՀՏԴ

Գրականագիտություն

ՎԱՐՂԱՆ ՀԱԿՈՅԱՆԻ ՄԻՐԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ

Գ. Լալայան

Մերն է, արդյո՞ք, առանցքն աշխարհի, թե՛ աշխարհն ինքն է առանցքը սիրո,-

փիլիսոփայական այս հարցադրումն է ընկած տաղանդավոր գրող Վարդան Հակոբյանի սիրերգության հիքում:

Վ. Հակոբյանը պոետ է տիեզերագագադողությամբ: Նրա բանաստեղծությունները հասուն ոգու մենախոսություններ են, աղերսներ՝ ուղղված Աստծուն, ուստի սերը համարում է «Աստծո շնչից պոկված վարդ».

Ես քեզ սիրում եմ միայն Աստծով,

Եվ Աստված պիտի քեզ դարձի բերի,

Ես ապավեն եմ ընտրել Աստծուն,

Եվ Աստված պիտի իմ կյանքը ների:¹

Բանաստեղծը ենթագիտակցորեն կլանում է նրբեմն չնչին թվացող խոսքն ու հայացքը ու հյուսում «կարոտների լռության ասք», «հավիտենական մոլորված նրագների», «սիրո թևերով արևի գիրկը թռչող աշխարհի առասպելների» պատումը: Խոհափիլիսոփայական են բանաստեղծի սիրո ինքնաարտահայտման դրսևորումները: Մերը համեմատելով բիբլիական ծաղկի հետ՝ քնարական հերոսը ճամփա է ընկնում դեպի անհայտություն, քանզի այն հասարակ ծաղիկ չէ, այն մեր ազգի ցավն է հնամյա, ցավը նախնադարյան և՛

Այդ ծաղկի բաժակում

վայրի հավթերի կտուցից նրզ է կաթել...

Ու շողշողում է չհայտնաբերված

ադամանդի պես...²

Բանաստեղծի պոեզիայում սերը մերթ մեղմահոս ու ոգեղեն է, մերթ՝ տարերային, իրարից այնքան հեռու են աղջիկն ու նրագանքը, ենթագիտակցության մեջ հոգու բարձրագույն վիճակն է՝ աստվածայինը, իրականության մեջ «հեռացող կարոտի ձայնն» է փշրվում. «Իմ սրտի մեջ մի ծաղիկ քո անունն է միշտ տալիս: Իսկ սերը... չկա».

Ես բյուր-բյուրանուն ծաղիկների մեջ

n^oնց գտնեմ հիմա

ծաղիկն այն միակ,

որն ինձ սպասող ծաղիկը լինի:

Կա ծաղիկ,

Կա փուշ,

¹ Վ. Հակոբյան, «Անդրադարձի տեսիլներ», Հայ., 2002թ., էջ 130

² Վ. Հակոբյան, «Վաղվա աչքերով», Եր., 1987թ., էջ 104

Յավ կա ուրեմն, ուրեմն՝ սեր կա,
ապրում եմ ու կամ:¹

Խոստովանում է. «Երբ գրիչը ձեռքս եմ վերցնում, մտքովս չի անցնում, թե աշխարհում ասված բառ կա, թվում է, թե Ադամը ես եմ և փորձում եմ օգնել Աստծուն, որ իմ կողմից ստեղծվող Եվան լինի այնպիսին, ինչպիսին մինչև հիմա չի եղել»: Սիրո հմայքը բանաստեղծը տեսնում է անհասանելիության, գնալ-չհասնելու, փնտրել-չգտնելու մեջ՝ «հոգնել եմ այնտեղից, ուր միշտ հասնում եմ»:²

Եթե գտնեի, էլ չէի փնտրի,
Իսկ ես սիրում եմ
քեզ
և
փնտրելը...³

Հույզերի անմիջականությամբ և բնականությամբ շաղախված թրթիռներ են նրա տողերը: «Լսենթ օրերի կարոտանքը» էջ առ էջ հասունանում ու փոխարկվում է սիրո վեհության՝ «աստղոտ, մեղսոտ, գեղեցիկ»: Ունայնության մեջ տառապող նրա հոգում փշրված կարոտներ են, հայացքում՝ լռած հավերժությունը: Գրողը չի հանդուրժում «բառավորված սերը», քանզի խելամիտ լռությամբ ասվում է շատ բան: Սիրո մասին խոսելիս սերը փախչում է, որովհետև զգացմունք է այն, ոչ թե ճյուղ, լուսնի շողը չի բռնվում, թնայտ վարսերիդ մեջ ու կրծքիդ վրա ծաղկում է ճյուղի պես:

Ես քեզ ասելու խոսքեր չեմ գտնում,
Եվ իմ աչքերը աստղեր են քաղում,
Եվ հավքի թև է դառնում հայացքդ,
Եվ խաղաղվում է օրը վայրկյանում,
Եվ չեմ հասկանում անհասկանալին:⁴

Բանաստեղծը միտքը չի գոհում հանգին: Կարևորելով բառերի խորհուրդը՝ նշում է, որ դրանք միշտ կանաչ են լինում ու թռչնում են միայն այն ժամանակ, երբ իրենց տեղը չեն դրվում:

Դրա համար էլ գրիչ առնելիս,
Ձեռքիս տեղ ասես սիրտս է դողում:⁵

Ինչպես գրականագետ Ս. Խանյանն է նշում՝ Վարդան Հակոբյանը կոնկրետ պահերի ու տրամադրությունների արդյունք հանդիսացող երգերի մեջ բացահայտում է կենսական կարևոր գաղափարներ. «Սիրո և բնության հորիզոնները կարոտներ են ծնում և խշշում է կենաց ծառը: Բանաստեղծը որոնում և գտնում է այդ պատկեր-խորհրդանիշները, որոնցով սիրո երգը

¹Նույն տեղում, էջ 105

²Վ. Հակոբյան, «Մենաբան», Եր., 1996 թ., էջ 3

³Վ. Հակոբյան, «Թևերի հեռում», Եր., 2003թ., էջ 84

⁴Վ. Հակոբյան, «Անդրադարձի տեսիլներ», Հայ., 2002թ., էջ 96

⁵Վ. Հակոբյան, «Արցախյան ծուխ», Լույս., 1989թ., էջ 12

դողանջում է որպես կյանքի ձայն: Մեծ սիրո ոգին այնպես է թրթռում քնարական հերոսի կրծքի տակ, որ նա աշխարհի բոլոր գեղեցկություններում տեսնում է իր սերը: Երգից երգ ծավալվելով՝ բանաստեղծը հյուսում է սիրո քաղցրության և հավերժության ինքնատիպ մի առասպել, առանց որի չկա երգ ու մեղեդի...»:¹

Վ. Հակոբյանի պոեզիայով կարմիր թելի պես անցնում է անասելի մի թախիծ, ինչի բացատրությունը բանաստեղծը փորձում է տալ յուրովի՝ փիլիսոփայորեն. տխուր լինելը չի նշանակում ուրախ չլինել.

Իմ տխրությանը դու ծուռ մի՛ նայիր.

Քո դեմքին ժպիտ, ծիծաղ տեսնելու

Լույս կարոտից է այն ծնունդ առել:

Նրա մեջ լույս կա,

Պետք է թարգմանել:²

Ստեղծած պատկերները խոսում են գրողի տաղանդի ուժի և գեղագիտական ճաշակի մասին. միջանձնային բարդ փոխհարաբերություններում ուրվագծվում է երկնային այն էակի պատկերը, որը թևավոր ձիու վրա թռչում է դեպի անհունը՝ «վարագործելով» քնարական հերոսի աչքերը, ու նա երանի է տալիս այն բախտավորին, որ «երես առած» ապրում է «գույս-աղջկա» աղոթքներում և գալիս մի պարզ համոզման, որ «ամենաազնիվ սերը չսիրելն է»: Երբեմն սերն ու բոքը կարոտն այնքան են ռոմանտիկորեն երանգավորվում ու «մրվում» բանաստեղծի «հարսնամոմված» բառերին՝ հորդելով «առու-առու», «գետակ-գետակ», իրականն ու տեսլայինը այնքան միաձուլվում, որ տողերը դառնում են իրարամերժ, հակասական: Հերոսը փորձում է սիրած էակին պաշտպանել հենց իրենից: Բանաստեղծությունները հաճախ ունենում են տրամաբանական անսպասելի ավարտ: Սերը համարելով կախվածություն՝ գրում է.

Դու այնքան լավն ես, որ չեմ ուզում

քեզ սիրել, քանզի

Սպանում են նրան, ում սիրում են:³

Տողերում կեղծ շեշտադրություններ չկան: Կերպարի հոգեբանական դրսևորումներն առավել պատկերավոր դարձնելու համար գրողն օգտվում է բնապատկերներից, համեմատական մեթոդով ամբողջացնում սիրած էակի նկարագիրը.

Քեզ շփոթում են ծաղկած ծառի հետ,

Որ գարդարում է օրերը ճերմակ ծաղկաթերթերով,

Քեզ շփոթում են երակներին մեջ մոլեգնող արյան վարարումի հետ:

¹ Ս. Խանյան, «Հայ պոեզիայի զարգացման միտումները Արցախում», Ստեփ., 2005թ., էջ 121

² Վ. Հակոբյան, «Անդրադարձի տեսիլներ», Հայ., 2002թ., էջ 10

³ Վ. Հակոբյան, «Թների հեռուն», Եր., 2003թ., էջ 37

Նաև անկման հետ տրամադրության:¹

Առաջին հայացքից հանգիստ թվացող երգի ելևեջները ալիքվում են սիրո բերկրանքով, հորդում ապրած-չապրած տարիների միջով՝ հասնելով արծաթված տարիների մաքուր, եթերային սիրուն.

Գիշերվա պես սև վարսափնջերում

մի բուռ ճերմակ կա՝

հետքը համբույրի,

որ պիտի լինիր, սակայն դեռ չկա:²

«Ծաղիկը, լույսը, երեխան-ամեն ինչ աշխարհում ծնվում է սիրուց.

Գարուն, աղջիկ, ծաղիկ ու սեր,

ուխտավորն են ձեր հավատի»:³

Վերլուծական եղանակի նախասիրությունը չէ մեջբերումների հաճախակի գործածությունն աշխատանքում. այն բխում է Վ. Հակոբյանի պոեզիայի յուրահատուկ և միանգամայն նոր ու պատկերավոր արտահայտությունների արծարծումներից: Անգամ բանաստեղծությունների վերնագրերն են խոսում ու պատկերավոր («Առավոտը քեզ կրկնեցի իմ մեջ», «Մի բուռ ճերմակ», «Նատյուրմորտ՝ կարոտներով», «Ծաղիկ բիբիական» և այլն):

Գրողը փորձում է վերծանել անվերծանելին՝ այն, ինչ մենք անվանում ենք փիլիսոփայություն, սեր, կեսագրություն, ասում այն, ինչ մենք մտածելու ենք վաղը: Ահա գրողի կյանքի առիթնող մի ընդհանրացում.

Ես սեր տվի, բայց սև առա

Թե՛ ով եղա՝ չիմացա.

Օրս անցավ չանցնելու պես,

Ճամփաս չմիտք ու չկամ,

Ո՛չ ես եղա, ո՛չ ես չեղա,

Թե՛ ով եղա՝ չիմացա:⁴

Բնությունը տաղանդավոր գրողին օժտել է բացառիկ ձիրքով և Վ. Հակոբյանը կերտել է իր անմահության լեզունը: Սիրերգության մեջ նա տենչում է երկնային սիրո, քանզի ծնվել է ճախրանքի համար:

Ծանոթագրություն

1. Հակոբյան Վ., «Անդրադարձի տեսիլներ», Հայաստան, 2002թ.
2. Հակոբյան Վ., « «Թևերի հեռուն», Երևան, 2003թ.
3. Հակոբյան Վ., «Անմարելի -անմեռնելի», Բաքու, 1981թ.
4. Հակոբյան Վ., «Վաղվա աչքերով», Երևան, 1987թ.

¹ Վ. Հակոբյան, «Անմարելի-անմեռնելի », Բաքու, 1981թ., էջ 75

² Վ. Հակոբյան, «Վաղվա աչքերով», Եր., 1987, էջ 110

³ Վ. Հակոբյան, «Անդրադարձի տեսիլներ », Հայ., 2002թ., էջ 66

⁴ Վ. Հակոբյան, «Թևերի հեռուն », Եր., 2003թ., էջ 63

5. *Հակոբյան Վ.*, «Արցախա ծով», Լոյս, 1989թ.
6. *Հակոբյան Վ.*, «Մենարան», Երևան, 1996թ.
7. *Խանյան Ս.*, «Հայ պոեզիայի զարգացման միտումները Արցախում», Ստեփանակերտ, 2005թ.

Любовная лирика Вардана Акопяна

Г.Лалаян

Резюме

В.Акопян, представляя любовь оторвавшимся от дыхания Господа лепестком розы, образно видит очарование любви в “идти –не доходить”, “искать-не находить”, самой искренней любовью считает нелюбовь. Писатель не воспринимает “высказанную” любовь, так как многое кроется в мудром молчании.

Красной нитью по всей поэзии В.Акопяна проходит грусть, объяснение которому писатель дает философское, индивидуальное: “Быть грустным - не значит не быть веселым”.

Vardan Hakobyan's Love Lyrics

G. Lalayan

Summary

V.Hakobyan representing love to break away from the breath of the God rose petal, so to see the charm of love in the «go-no income», «seek, not to find» the most sincere love finds dislike. The writer does not accept "expressed" love so much as lies in wise silence.

The common thread in all of poetry V.Hakobyan sadness passes, the explanation of which the writer gives a philosophical individual, "Being sad - does not mean to be cheerful."